

NAVZDORY DÁLKÁM

ZANE GREY

OLYMPIA

NAVZDORY DÁLKÁM

**ZANE
GREY**

OLYMPIA
PRAHA

ZANE GREY / WESTERN UNION

Translation © Slávka Poberová, 1973, 1991, 2010

Czech edition © Nakladatelství Olympia, a. s., 1973, 1991, 2010

ISBN 978-80-7376-187-5

*Věnuji tuto knihu
věci jen zdánlivě
tak obyčejné,
jako je ocelový drát.*

PROLOG

Uskutečnit se dá

Stalo se nedlouho před začátkem děje našeho románu:

Prezident Abraham Lincoln pozdvihl své hluboko zapadlé oči k příteli Hiramovi Sibleymu, řediteli Western Union Telegraph Company, který ho přišel navštívit.

„Tvůj nápad je sice znamenitý, Sibley, ale že by se dal provést, s úspěchem dovést k cíli, to mi připadá jako fantazie, utopie. Nicméně požádám Kongres, aby poskytl potřebné finanční prostředky.“

Tím Sibleyho nápadem bylo táhnout telegrafní drát přes Velkou prérii a Skalnaté hory k Tichému oceánu. Dávno předtím, než si zajistil pomoc Kongresu Spojených států, ba i souhlas svých firemních partnerů, vzkázal Sibley pro svého vedoucího konstruktéra Edwarda Creightona. Ten se právě vrátil z roční průzkumné cesty, kterou podnikl až do Kalifornie.

„Podívejte se na mapu,“ řekl Creighton. „Vidíte? Tahle čára je Oregonská stezka. Tu budeme sledovat. Hovořil jsem s rančery, vojáky, lovci bizonů, kurýry Pony Expressu... A taky s mormony. Utkáme se s tisíci nepřátelských divochů, s miliony bizonů, se stovkami a stovkami kilometrů prerie, kde nerostou žádné stromy na telegrafní sloupy. Není nesnadné odhadnout, že půjde o dílo tak těžko zvládnutelné, až se zdá neproveditelné. Ale uskutečnit se dá.“

K velkému zklamání Sibleyho i Creightona uvolnil Kongres na stavbu této telegrafní linky pouhých čtyři sta tisíc dolarů.

Přesto přípravné práce na zřízení telegrafní linky, která by spojila Východ Spojených států se Západem, pokračovaly. A brzy se pod Creightonovým vedením začal ten tenký ocelový drát odvíjet z Omahy na západ...

KAPITOLA PRVNÍ

Jednoho letního dne roku 1861 jsem v Omaze, stát Nebraska, nastupoval do dostavníku mířícího na Západ za okolností ne zrovna ideálních: jedna kapsa prázdná, druhá vysypaná a vyhlídky do budoucnosti veškeré žádné.

Nevlastnil jsem o mnoho víc než novinový výstřížek, uložený v náprsní tašce, který mě k nadcházející cestě inspiroval přesně za pět minut dvanáct. Všechno, do čeho jsem se v poslední době pustil, mě vždycky záhy omrzelo. Má čtyřiadvacetiletá maličkost se už delší čas šířala pochybnostmi, jestli se vůbec k něčemu hodí.

Tatínek ze mne chtěl mít advokáta, tak jsem mu vyhověl a zapsal se na Harvard, ale práva mě jakžtakž bavila pouhý rok. Pak jsem další rok zkoušel medicínu, avšak ani to k ničemu nevedlo. Lékařská věda mě sice zajímala, jenže sedět zavřený mezi čtyřmi stěnami a biflovat se jsem prostě nedokázal. Ty dva promarněné roky byly přesto užitečné, aspoň odhalily kořeny mých neúspěchů. Snaha rodičů a ostatního příbuzenstva vykresat ve mně intelektuální či – v nejhorším případě – obchodnické sklony byla v rozporu s mou podstatou.

Toužil jsem vypadnout z Bostonu a vůbec z celé Nové Anglie někam do volné přírody, nejradyji na Západ, kde bych mohl žít podle svého gusta. Maminka, původem Skotka, často tvrdila, že jsem po jednom z jejích bratrů, horalovi, který se neobešel bez kopců a řek a boje za nezávislost své vlasti.

K tvrdému životu průkopníka jsem podle svého nejlepšího vědomí a svědomí neměl jinou kvalifikaci než zdravý kořínek, pevné nohy a sílu ve vytrénovaném těle. Přesto mě Západ den ze dne lákal víc a víc.

Volání divočiny ve mně v posledních měsících podpořila vřava občanské války, která neustále sílila a komplikovala mi život.

Otec byl totiž rodem Jižan a Yankeeové na něj působili jako červený šátek na býka.

Připadalo mi, že bych mohl být obstojný voják, ten si přece koneckonců žije volně a svobodně v samých nebezpečnostech a dobrodružstvích, která mám tak rád. Jenže rodiče nadřžovali jeden Severu, druhý Jihu, a já se tedy octl mezi dvěma ohni a nevěděl jsem, na kterou stranu se přiklonit. Až mě rozpaky dohnaly ke kompromisu a já zvolil Západ.

Pečlivým prostudováním okolí jsem zjistil, že k dostavníku jsem přišel jako první. Dokonce ani kočí se ještě neobjevil. Ostatní pasažéři však na sebe nedali dlouho čekat.

Nejdříve dorazil seržant s jedním vojákem, dvojice ostřílených, tvrdých hochů, kteří se zřejmě jen pomalu zotavovali z příliš hlubokých pohledů do sklenice. Následoval muž s pronikavými očima, kterého jsem otipoval na rančera, a žena, nejspíš jeho manželka. Pátý cestující se vyšplhal na kozlík vedle vozky. Posledního příchozího jsem podle obleku a blahobytné tváře zařadil do kategorie zámožných kupců. Zaujal místo po mém boku.

Když jsme se chystali odstartovat z města do volného kraje, ozvaly se z hloučku zevlounů pozdravy. Někteří z těch, kteří nám přáli šťastnou cestu, samozřejmě měli v našem voze příbuzné nebo známé, avšak z charakteru toho všeobecného pozdvižení jsem vycítil, že odjezd našeho rozvrzaného vehiklu znamená pro město dost významnou událost, až jsem tak trochu nabyl dojmu, že jistý počet těch „sbohem“ a „na shledanou“, doléhající dovnitř, náleží i mým uším.

Po naší levici tekla Platte širokým řečištěm, rozděleným písčiny a kamením do dvou bystře proudících kalných ramen. Nízké břehy lemovaly vrby a topoly, které se právě začínaly odívat do jásavé zeleně. Zahleděl jsem se na nedaleký mohutný vzduť tok Missouri, jejíž mocně vířící vodstvo s sebou unášelo spousty křovisek a roztodivných kusů dřeva. V dálce se zvolna sunul kolesový parník.

Po poměrně tvrdé vozovce jsme se hnali ostrým tempem, takže jsme město i řeku Missouri brzy ztratili z dohledu. Ta „vozovka“

vedla středem asi sto metrů širokého pásu mnoha cest, které tu zanechal nikdy neutuchající sled povozů.

Brzy jsem si uvědomil, že jedeme po odbočce transkontinentální magistraly, tedy Oregonské stezky, od nepaměti spojnice mezi městy Independence ve státě Missouri a Oregonem. Na vlastní Oregonskou stezku se dostaneme u Grand Islandu.

Seděl jsem u otevřeného okna a nejdřív pozoroval klikatý tok Platte, potom šedou plochou rovinu táhnoucí se podle všeho do nekonečna. Občas jsme sice mýjeli ranče a roztroušená stáda dobytka, nicméně jsme se pohybovali na okraji pustiny.

Na řece jsem viděl divoké kachny a modré volavky postávající na mělčinách, nad hladinu vyčnívaly kupovité pevnosti ondatery. Ustavičně přibývalo dlouhonožých ušáků, velkých zajíců a králíků s bílými chundelatými ocásky, podobnými labutěnce. Tu a tam jsem zahlédl šedivé zvíře s huňatým ohonem, silně připomínající vlka.

Díval jsem se a díval, a nemohl od té šedavé monotónní scenérie odtrhnout oči. A přitom jsem nepropásl ani jedno z těch mnoha slov, která mezi sebou vyměnili moji spolucestující. Po chvíli ke mně můj soused prohodil několik vládných poznámek o počasí a o příjemné jízdě a pak se mne zeptal, kam mám namířeno.

„Na stavbu Western Union,“ odpověděl jsem.

„Podívejme se! To mě velice zajímá. Já se totiž jedu podívat právě tam. Jmenuju se Williamson.“

„Těší mě. Já jsem Wayne Cameron. Z Bostonu.“

„To není těžké uhádnout,“ zasmál se. „Rodáka z Nové Anglie člověk hned pozná podle přízvuku. Já pocházím z New Yorku. Co u té telegrafní společnosti děláte?“

„Nic – zatím. Ale doufám, že něco dělat budu.“

„Tím si hlavu příliš lámat nemusíte. Dík válce a různým jiným okolnostem trpí na stavbě dost vážným nedostatkem pracovních sil.“

Konverzace, kterou jsem se snažil vést způsobem co nejspolečenštějším, se utěšeně rozvíjela. Zvlášť mě zajímalo Williamso-

novo sdělení, že stavba telegrafní linky začala už také od Pacifiku, že této východní větvi šéfuje inženýr Gamble a vede ji vstříc týmu Edwarda Creightona, který s drátem postoupil už bezmála do Gothenburgu.

V další části rozhovoru se mne Williamson zeptal:

„A už jste někdy slyšel, pane Camerone, o výpravě doslova přes hory a doly, kterou Creighton podnikl, aby prozkoumal území a seznámil se s podmínkami?“

„Ano, četl jsem o ní,“ odpověděl jsem, „a nestačil jsem ho obdivovat.“

„Podal skutečně výkon hodný obdivu, ne-li ještě něco víc. Dosud jsem neměl příležitost poznat Creightona osobně a jsem moc rád, že se s ním teď brzy sejdu. Každý ho líčí jako osobnost s nevšedními vlastnostmi. Už nejedna z těch telegrafních linek, které vybudoval na Východě, je málem zázrak, ale myšlenka táhnout drát až k Tichému oceánu je něco fenomenálního. Slyšel jsem o Creightonově expedici napříč kontinentem vyprávět Hirma Sibleyho, ale i jemu chyběla slova. Creighton projel na koni úplně sám tisíc nebo dvanáct set kilometrů nejpustší divočinou, nezmapovanými končinami. Část té cesty dokonce absolvoval uprostřed zimy; v Humboldtově údolí mu vichřice hnala do očí písek a vápencový prach, až málem oslepl. Třikrát se mu sloupla kůže z celého obličej. Do Carson City se doplahočil víc mrtvý než živý. Že nezahynul, je přímo div. Ale jeho nezdolná konstituce mu umožňovala vytrvat až do konce.“

Co chvíli jsem si prohlížel telegrafní vedení, na které mě pan Williamson upozornil hned na začátku. Lesklé žluté sloupy z oloupaných kmenů a na nich jediný drát, táhnoucí se naším směrem, se mi zdály příliš tišterné, nepatrné, slabé na to, aby plnily tak obrovský, závažný a odpovědný úkol, jakým je rychlá přeprava zpráv mezi Východem a Západem. Avšak ten tenoučký drát to dokáže: zázračným způsobem, který vynalezl Sibleyho přítel Morse, umí zprostředkovat nejrůznější poselství.

Na sklonku dne jsme dorazili k rozlehlému ranči, kde jsme podle plánu přenocovali.

Ráno jsme vyrazili časně a hnali se dál po Oregonské stezce k západu, občas na dohled řeky Platte, neustále však širokými úseky prairie, úseky, jež se mezi jednotlivými ranči neustále zvětšovaly. Zanedlouho, poučil mě jeden ze spolucestujících, veškeré ranče vymizí.

Když jsme toho večera zastavili na noc, tentokrát v malé osadě s jedním krámkem, jedním saloonem a několika chatrčemi, poněkud jsem se skamarádil s naším vozkou. Pozval jsem ho na skleničku a shledal, že je to člověk docela příjemný a neobyčejně zajímavý. Cestující, který se až dosud vezl s ním na kozlíku, na této zastávce vystoupil, a já jsem teď úpěnlivě žádonil, abych mohl zaujmout jeho místo.

Jim Hawkins řídil dostavníky už deset let, proto jsem se těšil jako dítě na to, že budu celé ty dlouhé hodiny sedět vedle něj a čerpat z přehluboké studně jeho zkušeností.

Nemohl jsem usnout a dlouho do noci jsem poslouchal občasné zakejhání divokých hus, táhnoucích na sever.

Příští den jsem brzy po ránu zahájil výstupem na kozlík. Prairie se v jasném slunci rozprostírala k západu pod stejným oparem lehkých šedavých mlh jako v předcházejících dnech, ale teď se z ní takřka nepozorovatelně stávala neobyvatelná pustina. Upozornil jsem kočího na obláčky prachu, které se vynořily na obzoru, a na dlouhou nepravidelnou čáru klikatící se při zemi kolem nich, jev mně dosud neznámý.

„No, mladíku,“ odpověděl, „brejle zdá se nepotřebujete. Až se ten bystrozrak naučí taky rozeznávat, co vidí, může vám jednoho krásného dne zachránit život. Právě koukáte na první karavanu. A pěkně mohutnou. Takovejch vod teďka uvidíte hromadu, a kór za Fort Kearney. A každá, mimo ty extra veliký, s eskortou vojáků.“

„Ten seržant, co s námi jede, mi povídal, že stavba telegrafu bude pod ochranou jízdního vojska. To kvůli indiánům?“

„Jo, hlavně kvůli nim, řek bych,“ souhlasil vozka. „Čejeni se začínaj rojit, na západ vod Fort Laramie jich je plno, jenže proti Siouxům sou hotoví beránkové. Taky podle Sweetwateru a naho-

ře kolem Jižního průsmyku se usadili. Docela jako Komančové se vyřítěj z Wind River Range a zase se do těch svejch hor vrátěj. Tam je armáda nenajde. Všecky indiánský kmeny sou na bělochy nabroušený, a já se jim ani nedívím. Jednoho krásnýho dne, snad za deset roků nebo eště kapku pozdějc, až běloši začnou masakrovat bizony kvůli kůžím, indiáni vod Dakoty po Rio Grande povstanou, a že budou bojovat jak ďábli, na to můžete vzít jed. Bizon je jejich živobytí.“

„Ale já jsem četl, že bizonů jsou miliony a miliony,“ namítl jsem, „a když se jich pár stovek odstřelí kvůli masu a kůži, ani to nebude znát a rudokožci se vztekají zbytečně.“

„V něčem to tak je,“ pokýval Hawkins prošedivělou hlavou. „Bizoni a vysoká i jiný zvířata by vydrželi na věky, kdyby je lovil jenom indiáni. Jenže my běloši sme věčinou buďto bezohledný chamtivci nebo kazisvěti. Jeden starej indiánskej strejda mi tudle povídal, že bílý tváře sou nenažraný prasata.“

„Naproti tomu se ale musí brát v úvahu pokrok,“ oponoval jsem. „Amerika se musí rozvíjet. Vlna civilizace se šíří na Západ. Nejdřív španělští misionáři, po nich obchodníci s kožešinami, pak průzkumníci, potom první osadníci a prospektoři, a teď se tady staví telegrafní linka. A až bude hotová, začne se s transkontinentální železnicí.“

„Pravda pravdoucí, synu, jako že spolu sedíme na kozlíku,“ souhlasil Hawkins. „Jenže nic z toho nemění skutečnost, že tahle zem patří rudochům, ty že ničí kořalka a vokrádaj je ve velkým a budou je vokrátat tak dlouho, až se indiáni vzbouřej a pudou proti přesile, dokavád nebude jejich zbytek zatlačenej do neúrodných končin na Západě. Co si vo tom myslí pámbíček, to teda nevím, ale podle mýho selskýho rozumu to zrovna nic pěknýho neni.“

Tyhle úvahy starého vozky mi ukázaly indiány v docela jiném světle.

Karavanu, kterou jsem prve zahlédl z dálky, jsme rychle doháněli. Než jsme k ní dojeli, podařilo se mi v zatáčce spočítat, že v ní je přesně třiadesát velkých préríjních vozů, každý tažený párem volů spřažených jhem. Po obou stranách muži na koních.

Ty mohutné vozy mi připadaly jako živé, draly se vpřed se stejnou energií, která poháněla jejich majitele, průkopníky nového života. Podobaly se velkým člunům na obrovských kolech, nahore přikrytých hnědou plachtovinou. Ale v konvoji se vyskytovaly i vozy bez plachet, i když těch nebylo mnoho. Některé jely po jedné straně Oregonské stezky, jiné po druhé.

Když jsme je dohonili, Hawkins poněkud přitáhl svému spřežení uzdu. Pokračovali jsme sice o poznání pomaleji, ale pořád ještě dost rychle, abychom karavanu předjeli tak lehce, jako kdyby stála. Velcí volí, hlavy skloněné, se kolébali ze strany na stranu, na kozlíku kromě vozky seděly obyčejně spousty dětí a mladých lidí, tu a tam dospělá žena.

Při předjíždění Hawkins spolu s několika cestujícími v dostavníku na pionýry bujaře pokřikoval a oni tyto projevy dobré vůle a přání mnoha štěstí opětovali. Z kulatého otvoru v plachtě velice často vykukovala ženská hlava nebo také víc hlav, obvykle mladších. Jezdci na koních, většinou klusající jednotlivě, byli bez výjimky robustní, prostě oblečení chlapíci. Několika jsem na pozdrav zamával kloboukem.

Pak jsme míjeli jeden z největších povozů a já na něm uviděl sedět na kozlíku po boku rozložitého šedovlasého muže velmi hezkou dívku. V okamžiku, kdy jsme jeli podle nich, se naše pohledy na chvíličku střetly a já pocítil, že na třpyt těch kukadel hned tak nezapomenu, stejně jako na lesk vlnitých vlasů. Zamával jsem dívce sombrerem a ona se usmála a pokynula mi ručkou v kožené rukavici s dlouhou manžetou. Brzy mi zmizela z dohledu, vůz, ve kterém cestovala, zůstal vzadu a vystřídal ho další, pak ještě jiný a další. Nepřestával jsem se ohlížet, avšak její zájem o mne asi neměl dlouhého trvání. Přál jsem si, aby dostavník mohl jet vedle jejího vozu až do večera, jenže místo toho jsme ujížděli rychle dál.

Když jsem si uvědomil, že jsem se setkal s dívkou, v které bych mohl najít zalíbení, ale kterou jistě už v životě neuvidím, sevřelo se mi srdce.

Jak jsme se přibližovali k přední části karavany, počet dopro-

vodných jezdců vzrůstal; hlouček asi šesti nebo osmi z nich, dlouhé pušky přes sedlo, tvořil předvoj.

Nechali jsme hada préríjních vozů za sebou a před námi se znovu rozprostřela nekonečná pustá rovina. Občas jsem se přece jen ohlédl, a teprve když se posléze karavana rozplynula v dálce, konečně jsem toho nechal a jen si zhluboka povzdechl. To děvče mě opravdu upoutalo. Na jiskru v jejím zraku, na ruměnc, který jí šlehl po tvářích, na lesk jejích kaštanových kučer ani na milé gesto ruky hned tak nezapomenu.